

BOUDY, okr. Písek, Jihočeský kraj

Pravěké hradiště Hrad u Čimelic

600–450 př. Kr.

Význam: Jedno z nejlépe dokumentovaných výšinných ohrazení doby halštatské.

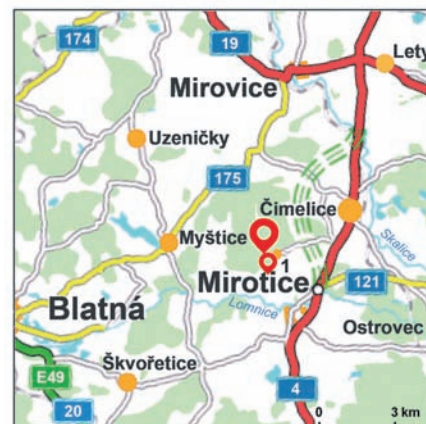
Historie: *Hradiště v Boudách je známo již od 19. století. V r. 1867 ho do odborné literatury uvedl J. Dastich, který jej pokládal za „slovanské“. Až výzkum známého jihočeského archeologa B. *Dubského v l. 1927–1928 však umožnil jeho *datování do doby železné. Jako jiné podobné lokality bylo hradiště donedávna považováno za typickou útočištnou pevnost. Nový pohled na danou památku přinesl terénní výzkum Archeologického ústavu AV ČR v Praze, během nějž bylo hradiště podrobně geodeticky zaměřeno a *valy dokumentovány pomocí *leteckého laserového skenování. Na základě tohoto výzkumu a rozsáhlého srovnávacího studia dnes spíše věříme, že ohrazení v Boudách slouží-

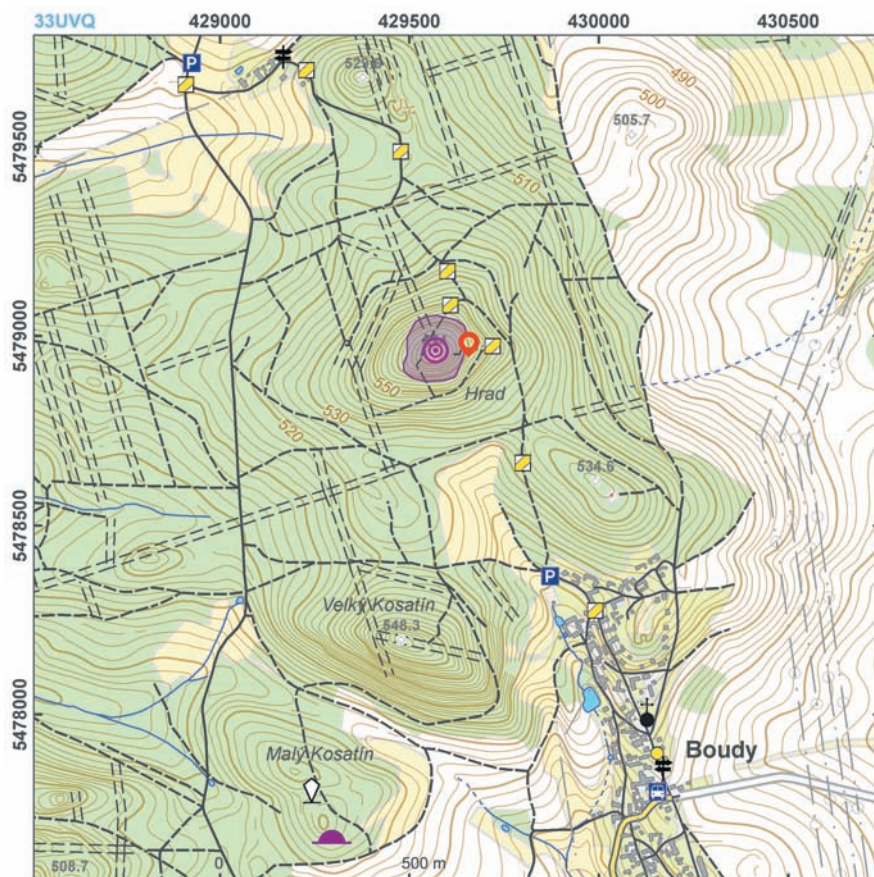
lo jako víceúčelové „centrální místo“, na němž se širší komunita scházela při výjimečných událostech, prováděla zde obřady a směňovala zboží.

Region historického Prácheňska byl v rámci Čech osídlen až poměrně pozdě, v mladší době bronzové a zejména v době halštatské. Kolonizaci tohoto území nejspíše vyvolalo bohatství zlatorudných nánosů v řekách Skalice a Lomnici, v jejichž klínu se hradiště nachází. Na hradišti mohla stát svatyně tvořící ideový základ kolektivní identity dané komunity, místo, se kterým se nově přichozí obyvatelstvo ztotožnilo. Z tohoto hlediska je zajímavé také umístění hradiště ve středu pomyslného kruhu o průměru zhruba 12 km, na jehož obvodu se vyskytují další, menší hradiště doby halštatské: Orlík, Zvíkov, Zlivice, Zadní Zborovice a jiná. Předpokládaná rituální funkce areálu však nevylučuje

↑ Vnitřní val hradiště. Foto V. Turek, 2014.

□ Plán lokality podle Dreslerová – Hrubý 2004; upravil Č. Čišecký.

jeho příležitostné využití jakožto útočiště v případě nebezpečí – podobně tomu bylo i u středověkých kostelů.

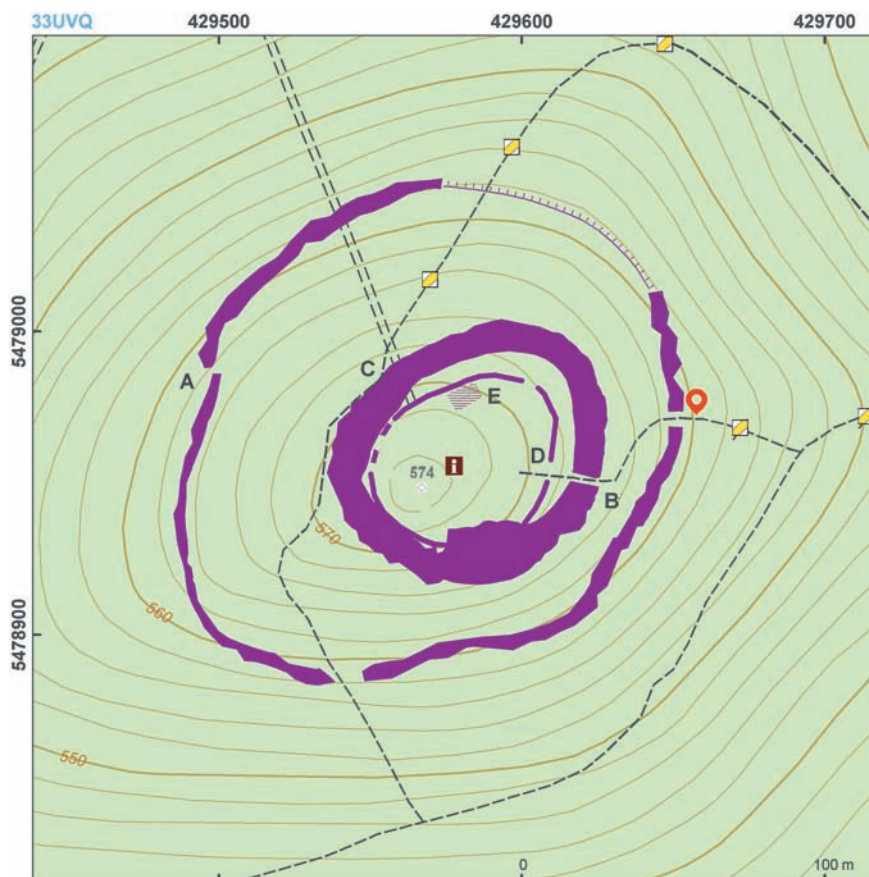
Popis: Hradiště leží na vrcholu pravidelného kupovitěho kopce o nadmořské výšce 574 m, v místě s výborným rozhledem do kraje. Na jihozápadní straně se ke kopci připojuje nižší vrchol, oddělený od hlavní vrcholové partie plochým sedélkem. Vrchol kopce je obehnan dvěma liniemi ohrazení z nasucho kladených kamenů. Plocha vymezená vnějším ohrazením činí 2,3 ha. Vnější val obkružuje vrchol kopce v nepravidelné vzdálenosti od vnitřního valu, a to tak, že vzdálenost od středu hradiště zůstává stejná. Ve srovnání s vnitřním valem je zachovaná hmota navršených kamenů vnějšího valu asi poloviční. Původní průchod vnějším valem je patrný na západní straně, kde dvě křídla valu dělí 4 m široká mezera (A). Vnitřní ohrazení uzavírá plochu kolem 0,5 ha. Val má po obvodu délku 244 m, v nejširším místě je 13 m široký a maximální zachovaná výška dosahuje 1,4 m. Vchod do vnitřního areálu se mohl nacházet nejspíš v místě dnešní cesty na východní straně hradiště (B).

Původní podoba ohrazení zůstává i přes podrobný *archeologický výzkum nejasná. Vnitřní val byl protnut čtyřmi řezy, které ukázaly, že stejně jako u ohrazení na hradišti →Stradonice u Pátku byly jednotlivé segmenty valu budovány rozdílnou technikou, pravděpodobně různými skupinami okolního obyvatelstva. Řez valem ve východní části odhalil v jeho základech dvě linie kamenů vzdálené od sebe 8 m, které tvořily vnitřní a vnější líc hradby. Prostor mezi nimi byl vyplněn nasucho kladenými kameny bez jakékoliv další zachytitelné

vnitřní konstrukce. Podél týlní základové zdi valu probíhal mělký, asi 50 cm široký žlábek s plochým dnem. Celková šířka valu na východní straně se pohybuje kolem 11 m.

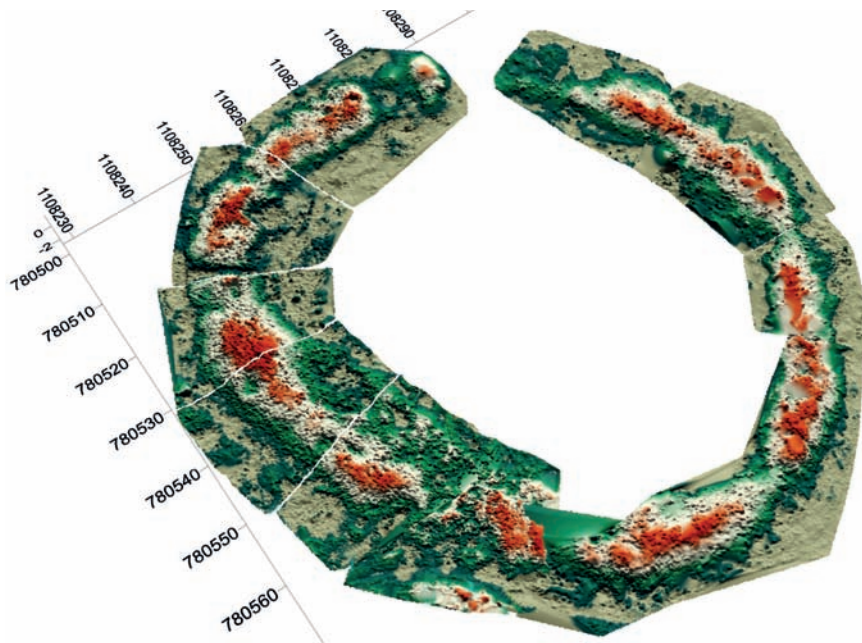
Řez valem na severozápadní straně (C) odhalil uvnitř, ve vzdálenosti 2,5 m od vnějšího okraje destrukce (foto, 1) jednoduchou, necelý metr vysokou vnitřní zeď, stavěnou pouze na šířku jediného kamene a lícovanou vně (foto, 2). Zeď byla zachycena v souvislém pásu asi 14 m, na jižní straně pak zmizela. K ní se přimýkal opěrný pilíř, postavený patrně k jejímu zpevnění. Týlní zeď (foto, 3), zachovaná v mase valu do výšky asi 0,5 m, byla od vnější zdi hradby vzdálena pouze 3,7 m, přestože celková šířka destrukce činila 12,7 m, tedy téměř o dva metry více než na východní straně.

Ve východní a severní části hradiště leží ve vzdálenosti 5 m od vnitřního valu směrem do středu lokality torzo kamenné zdi nebo hrany terénní vyrovnávky, rovněž postavené z nasucho kladených kamenů (D). V severní části vnitřního areálu nasedala na tuto zeď uměle vyrovnaná plocha o rozměrech asi 10 × 4 m (E). Stopy zahloubených objektů však na ní nebyly zachyceny a o jejím původním účelu můžeme jen spekulovat. Pokud se na hradišti nacházely nějaké obytné objekty, ležely na jeho východní a jižní straně v prostoru těsně přiléhá-

➤ Vnější líc vnitřního valu (č. 2 na předchozí fotografii) na severozápadní straně hradiště. Foto D. Dreslerová, 2007.

⌵ Řez vnitřním valem s označením základních prvků jeho vnitřní struktury (1–3, viz text). Foto D. Dreslerová, 2007.

jícím k vnitřní zdi; jinak byla vnitřní plocha hradiště prázdná.

Mohutný vizuální dojem, který val dodnes vyvolává, je způsoben založením hradby na prudkém svahu, který ji při pohledu zdola opticky zvyšuje. Koruna vnitřního valu je po celém obvodu zachována v relativně stejné výšce od původního povrchu, s rozdíly menšími než 20 cm (červená barva na obrázku laserového zaměření). To naznačuje, že i přes soustavné ničení památky v minulosti se destrukce vnitřního valu zřejmě výrazně neliší od jeho původní podoby. Ohrazení mohla tvořit kamenná hradba, uvnitř vyplněná kameny a na vnější straně lícovaná jednoduchou zdí, která se zhroutila. Dnešní masa valu by v tomto případě byla destrukcí spadlé části hradby. Druhou možností je, že nalezené linie kamenů uvnitř valu nepředstavují zbytky zdí, ale jakési

„vodící lišty“, které sloužily k pravidelnému navržení skutečných kamenných valů různými skupinami obyvatelstva. Takový princip stavby ohrazení je popsán u hradiště pozdní doby bronzové Mooghaun v západním Irsku. Pokud by valy skutečně byly konstruovány podle této představy, totiž spíše jako „hromady kamene“, podobné dnešnímu stavu, byl by jejich vojenský význam sporný, a jejich smysl by pak spočíval především v symbolickém vymezení vnitřního prostoru vůči okolnímu světu. [dd]

Literatura: Dreslerová a kol. 2003; Dreslerová – Hrubý 2004; Dreslerová a kol. 2008.

Navigační bod: N 49°27'33.52", E 14°01'45.57" (vstup od východu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování na severním okraji obce Boudy

← Model vnitřního valu hradiště, zhotovený na základě trojrozměrného laserového skenování. Barevná pásma ukazují relativní převýšení valů v intervalech 20 cm. Zaměřili I. Koloušek a T. Míkolásek (Geotechnika), 2003. Model zhotovila A. Danielisová.

↓ Mapa areálu dohledu (zobrazen šedou barvou) z budského hradiště. Mapa dokumentuje dominantní postavení hradiště v krajině a vizuální kontakt s ostatními hradišti a výšinnými sídlišti v okolí (vyznačena červeně). Zhotovil Č. Čišecký, 2014.

vede cesta po žluté turistické značce až k lokalitě.

Rizika: Žádná.

Okolí: [1] Boudy (PI), mohylník a viklan: N 49°26'55.32", E 14°01'24.57" (1,3 km).

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.